

MUSEER UNDER PRESS

Läget i landet enligt 96 museichefer

FOTO: Östergötlands museum (CC BY-SA)

I november 2019 skickades ett frågebatteri ut till de 203 cheferna för Sveriges Museers medlemsinstitutioner. Ett tiotal av dessa är ansvariga för flera museer. Syftet var att undersöka det ekonomiska läget i relation till möjligheterna att bedriva en bra verksamhet, bland annat utifrån det som står i Museilagen om samlingsförvaltningen och samhällsrollen. Frågorna berörde också hur relationen till huvudman och politik upplevs. 96 svar inkom.

Frågornas aktualitet är brännande: många mindre museer är extra sårbara då kommuner och regioner gör hårda prioriteringar. Kortsiktiga besparingar rimmar illa med museernas långsiktiga stora betydelse i samhället som den fastställs i Museilagen. Kortsiktigt tänkande riskerar att slå hårt både lokalt och regionalt.

Genom museichefernas svar framträder en skarp bild av de utmaningar som sektorn står inför. Rapporten vittnar till exempel om en flerårig ekonomisk urholkning som drabbat och fortsatt drabbar sektorns kärna – samlingsförvaltningen.

- 50 procent av museerna har ett sämre ekonomiskt läge än året innan. Även flera av de museichefer (46 procent) som anger att det ekonomiska läget är likvärdigt jämfört med året innan kommenterar att detta i realiteten innebär att basverksamhet behöver skäras ner då kostnadsläget ökar. Flera museichefer vittnar om att nuvarande läge föregåtts av årtal av ekonomisk urholkning. Flera ser också allvarliga konsekvenser på sikt. I några extrema fall är själva museets existens hotad.
- 52 procent rapporterar att möjligheterna att bedriva en aktiv samlingsförvaltning är dåliga. Även här är flera av kommentarerna om konsekvenser med anledning av resursbrist alarmerande. Flera tvingas exempelvis prioritera bort strategiska nyförvärv.
- Samtidigt anser 65 procent att huvudmännen har en halvbra eller god förståelse för museets ekonomiska situation. I kommentarerna sägs att även om förståelsen är god har huvudmännen svårt att göra något åt den övergripande ekonomiska situationen
- 66 procent upplever att huvudmannen har en halvbra eller god förståelse för museernas samhälleliga roll.
- 68 procent upplever att dialogen med politiken är halvbra eller god. Variationen är dock stor när museichefer i sina kommentarer beskriver politikens engagemang.
- Hela 76 procent av museicheferna upplever att museet har goda möjligheter att vara en stark samhällsaktör och bidra till det offentliga samtalet. I flera av kommentarerna ser vi att museicheferna ser en stor potential att vara ännu mer verksamma. Bristande resurser är dock ett problem.

Museilagen:

Den 1 augusti 2017 trädde lagen som reglerar offentligstyrda museer i kraft. I den fastställs att museerna skall bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturuplevelser och fri åsiktsbildning. Med museihuvudmän avses staten, kommunerna och landstingen. I rapporten citeras Museilagen i anslutning till de frågor den berör.

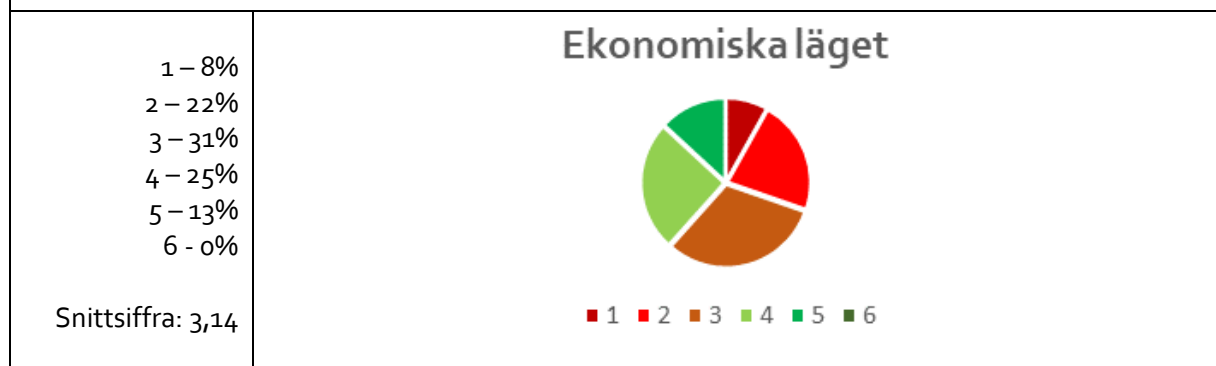
7 frågor

Frågorna skickades till cheferna för medlemsinstitutionerna i Sveriges Museer med följande uppmaning "Sveriges Museer behöver dina svar för att få bättre koll på det aktuella läget när vi talar för sektorn. Då vi noterat signaler om åtstramningar runt om i landet behöver vi förstå konsekvenserna för våra medlemmar. Vi vill också se hur läget påverkar museernas möjlighet att verka enligt Museilagen i de fall där det är aktuellt."

1.

Ange på en skala från 1–6 ditt museums ekonomiska läge för att driva en bra verksamhet 2020:

(1 är möjligheterna är usla, 6 mycket goda möjligheter)

Vi ska bedriva 2020 års verksamhet med en ekonomi från 2005

2.

Är det ekonomiska läget förändrat från året innan?

Bättre: 5%
Likvärdigt: 46%
Sämre: 50%

Ekonomisk förändring

■ Sämre ■ Likvärdigt ■ Bättre

*Nedåtgående varje år
pga. för låga
uppräknningar. Innebär
nya besparingar varje år.*

Ur Museilagen:

... Kunskapsuppbyggnad

8 § Ett museum ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad, bland annat genom att ha hög kompetens inom sitt ämnesområde.

Förvaltning av samlingar

9 § Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål...

3.

Hur bedömer du museets ekonomiska möjlighet till aktiv samlingsförvaltning, exempelvis nyförvärv?

God: 10%
Halvbra: 22%
Dålig: 52%
Frågan inte aktuell för oss:
16%

Möjlighet till aktiv samlingsförvaltning

■ Dålig ■ Halvbra ■ God ■ Ej aktuellt

Det finns varken ekonomiska eller personella resurser till samtidsdokumentation eller nyförvärv

Ur Museilagen:

Ansvarsfördelning

5 § Museihuvudmännen ska säkerställa att ett museum har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll...

4.

Hur skulle du beskriva förståelsen hos din huvudman för museets ekonomiska situation?

God: 30%
Halvbra: 42%
Dålig: 23%
Frågan inte aktuell för oss: 7%

Huvudmannen förstår
ekonomiska
situationen

■ Dålig ■ Halvbra ■ God ■ Ej aktuellt

*Att huvudmannens
förståelse är god för
museets ekonomiska
situation betyder inte per
automatik att budgeten
ökar*

Ur Museilagen:

Ändamål

4 § Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.

5.

Hur skulle du beskriva förståelsen hos din huvudman för museets samhällseliga roll som den beskrivs i Museilagen?

God: 29%
Halvbra: 36%
Dålig: 30%
Frågan inte aktuell för oss: 7%

Huvudmannen förstår samhällseliga rollen

■ Dålig ■ Halvbra ■ God ■ Ej aktuellt

Vi påverkar många andra i samhället, har många besökare och samarbeten med olika organisationer, andra museer och aktörer. Men det når inte fram till politiken vilket stort arbete vi gör och hur viktiga vi är för många.

6.

Hur skulle du beskriva dialogen med politiken?

God: 30%
 Halvbra: 48%
 Dålig: 20%
 Frågan inte aktuell för oss: 4%

Dialogen med politiken

■ Dålig ■ Halvbra ■ God ■ Ej aktuellt

7.

På en skala från 1–6. hur skulle du beskriva ditt museums möjlighet att vara en stark samhällsaktör och bidra till det offentliga samtalet?

(1 är möjligheterna är usla, 6 mycket goda möjligheter)

1 – 4%
 2 – 3%
 3 – 17%
 4 – 29%
 5 – 35%
 6 – 12%
 Snittsiffra:
 4,30

Stark samhällsaktör

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 ■ 6

Sveriges Museer är ideell branschorganisation för museerna. Vi levererar medlemsnytta i form av expertstöd, nätverk, kompetenscentra, kommunikation samt främjar museernas intressen i samhället. Tillsammans med Svenska ICOM (International Committee of Museums) ligger vi bakom utmärkelsen *Årets Museum* och tillsammans med olika lokala värdmuseer arrangerar vi varje år *Museernas vårmöte*.

Vi representerar Museisverige

Nästan alla offentliga museer är medlemmar hos oss. Andelen icke-offentliga museer ökar dock. Vi har även associerade medlemmar som inte kan definieras som museer. Dialogen med medlemmarna pågår kontinuerligt.

Museer är viktiga

Landets museer lockar varje år till drygt 26 miljoner besök. Museer är viktiga för enskilda människor och betydelsefulla för samhället. 58 % av befolkningen (18–65 år) hade besökt ett museum senaste året enligt en SIFO-enkät från maj 2019

Museerna finns över hela Sverige och är olika varandra med unika samlingar. Räknar man även väldigt små museer finns det cirka 1600 stycken. Vi ser den här mångfalden som en styrka och tillgång.

Rapporten

Rapporten *Museer under press* publiceras i samband med konventet *Folk och Kultur* i Eskilstuna i februari 2020.

Omslagsbild: Digitalt museum/Östergötlands museum (CC BY-SA)

Kontakt

Generalsekreterare Jeanette Gustafsdotter 0706-24 45 56

jeanette.gustafsdotter@sverigemuseer.se

Mer om oss:

www.sverigemuseer.se

Sveriges Museer 2020
sverigesmuseer.se